

T I T – M T T

Hevesy György Kémiaverseny

A megyei forduló feladatlapja

7. osztály

A versenyző jelgége: .....

Megye: .....

Elért pontszám:

1. feladat: ..... pont
2. feladat: ..... pont
3. feladat: ..... pont
4. feladat: ..... pont
5. feladat: ..... pont
6. feladat: ..... pont
7. feladat: ..... pont

ÖSSZESEN: ..... pont

A feladatlap megoldásához **90 perc** áll rendelkezésedre.

2014

Figyelem! A feladatokat ezen a feladatlapon oldd meg!
Ha a megoldáshoz **pótlapot** kérsz, ne felejtse el **ráírni a rajtszámodat!**
Megoldásod **olvasható** és **áttekinthető** legyen!
A feladatok megoldásában a **gondolatmeneted követhető** legyen!
A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg.

Tollal töltsd ki a feladatlapot, számológépet használhatsz! A feladatok megoldásához ezen kívül **csak a kiadott periódusos rendszert használhatod!**

1. feladat

A következő anyagokat vizsgáljuk:

- a)* kénpor   *b)* vaspor   *c)* levegő   *d)* forrásvíz   *e)* desztillált víz
f) konyhasó   *g)* konyhasóoldat   *h)* durranógáz   *i)* vaspor és kénpor keveréke
j) vaspor és kénpor hevítésekor képződött vas-szulfid   *k)* olajos desztillált víz

Add meg az összes olyan anyag betűjelét, amelyekre egy-egy állítás igaz a következők közül!

(Figyelem: „egyik sem” is lehet válasz!)

1. Csak kémiai reakcióval bontható alkotórészeire: .....
2. Desztillációval tisztán megkaphatjuk az egyik alkotórészét: .....
3. Bepárlással tisztán megkaphatjuk az egyik alkotó vegyületét: .....
4. Mágnessel elválaszthatjuk az egyik alkotórészét: .....
5. Szűréssel elválaszthatjuk az egyik alkotórészét: .....
6. Alkotóelemeinek aránya szigorúan meghatározott: .....
7. Kémiai reakcióval sem bonthatjuk alkotórészeire: .....
8. Alkotóelemeinek aránya tetszőleges: .....

16 pont

2. feladat

Melyik az az elem, amelyekre az alábbi állítások igazak? Az elem **vegyjelével** válaszolj!

(Mindenhova **egy** példát írd! Ha többet írsz, és valamelyik hibás, az semlegesíti a jó választ!)

- a) Atomjában 35 proton van: .....
- Hány külső elektronja van? .....
- b) Atomjában 83 elektron van: .....
- Hány neutron van az atommagjában? .....
- c) Két stabilis, telített elektronhéjból áll a teljes elektronszerkezete: .....
- d) Atomja általában csak két elemi részecskéből áll: .....
- e) Atomjaiban legtöbbször eggyel több neutron van, mint amennyi proton: .....
- f) Atomjaiban legtöbbször négyel több neutron van, mint amennyi proton: .....
- g) Atomja összesen 48 elemi részecskét tartalmaz: .....
- h) Atomja összesen 40 elemi részecskét tartalmaz: .....
- i) Atomtömegének kerekített számértéke megegyezik a periódusos rendszerben közvetlenül alatta lévő elem protonszámával: .....
- j) Rendszáma megegyezik külső héján lévő elektronok számának duplájával: .....
- k) Rendszáma megegyezik külső héján lévő elektronok számának ötszörösével: .....
- l) Nevét egy tudós nevére kapta: .....
- m) Nevét valamilyen földrajzi névről kapta: .....
- n) $3 \cdot 10^{23}$ darab atomja 2 gramm tömegű: .....
- o) $1,5 \cdot 10^{23}$ darab atomja $9 \cdot 10^{23}$ darab protont tartalmaz: .....
- p) $1 \cdot 10^{23}$ darab atomja 5 mol elektront tartalmaz: .....
- q) Már az ókorban vagy a középkorban is ismerték: .....
- r) Hat elektronhéja van, négy külső elektronnal: .....

20 pont

3. feladat

A periódusos rendszer főcsoportjait vizsgáljuk.

- a) Mi a közös az egymás mellett lévő elemek atomjainak elektronszerkezetében?
 .....
- b) Ma közös az egymás alatt lévő elemek atomjainak elektronszerkezetében?
 .....
- c) Mely elemek hasonlítanak jobban egymásra: azok, amelyek egymás mellett, vagy azok, amelyek egymás alatt vannak? Válaszodat indokold!
 .....
 .....
- d) Írd fel a káliumatom elektronszerkezetét! Jelöld az egyes héjon lévő elektronok számát!
 1. héj: ..... 2. héj: ..... 3. héj: ..... 4. héj: .....
- e) A káliumatom melyik elektronhéjára (elektronhéjaira) igaz:
 stabilis és telített: ..... ,
 stabilis, de nem telített: ..... ,
 telítetlen: ..... ?

8 pont**4. feladat**

Válassz ki három olyan elemet, amelyek (megfelelő körülmények között) különböző számú hidrogénatommal alkotnak molekulát!

- a) Írd fel a molekulák nevét és összegképletét!
- b) Írd fel a keletkezett molekulák szerkezeti képletét! Jelöld a nemkötő elektron-párokat is!
- c) A választott elemekből hány gramm alkot vegyületet (külön-külön) 1-1 gramm hidrogénnel?

9 pont

5. feladat

Tekintsük a következő anyagokat, amelyekben egyre több részecske van!

- A) $1 \cdot 10^{23}$ darab higanyatom
- B) $2 \cdot 10^{23}$ darab vasatom
- C) $3 \cdot 10^{23}$ darab alumíniumatom
- D) $4 \cdot 10^{23}$ darab oxigénmolekula
- E) $5 \cdot 10^{23}$ darab vízmolekula

De vajon más fizikai mennyiségben kifejezve is ugyanilyen a növekedési sorrend szobahőmérsékleten és légköri nyomáson? *Számítással határozd meg és állítsd sorrendbe ezeket az anyagokat tömegük, illetve térfogatuk szerint.*

(A higany sűrűsége $13,6 \text{ g/cm}^3$, a vas sűrűsége $7,8 \text{ g/cm}^3$, az alumíniumé $2,7 \text{ g/cm}^3$, az oxigéné pedig $1,33 \text{ g/dm}^3$.)

14 pont

6. feladat

Az aranyékszerek tisztaságát a karáttal jelöljük. A szintiszta arany 24 karátos. Eszerint 1 karát aranytartalmú fém tömegének $1/24$ -ed része arany. Így például a 18 karátos arany azt jelenti, hogy a fém 18 tömegrész aranyat és 6 tömegrész más fémet (pl. rézet, ezüstöt, platinát) tartalmaz.

Tegyük fel, hogy az arany ára grammonként 9200 Ft, az ezüsté 145 Ft, a réz ára pedig 23 500 Ft/kg. ($A_r(\text{Au}) = 197$; $A_r(\text{Ag}) = 108$; $A_r(\text{Cu}) = 63,5$)

Hasonlítsunk össze három nyakláncot:

egy 15 grammos 24 karátosat,

egy 22 grammos 14 karátosat, amely az arany mellett csak ezüstöt tartalmaz,

egy 20 grammos 18 karátosat, amely az arany mellett csak rézet tartalmaz!

a) *Melyik nyaklánc mennyibe kerül?*

(A munkadíj és a haszon most nem érdekes, tehát csak az anyagköltséget számítsd!)

b) *Melyik nyakláncban van a legkevesebb arany?*

c) *Melyik nyakláncban van a legkevesebb fématom? Hány darab?*

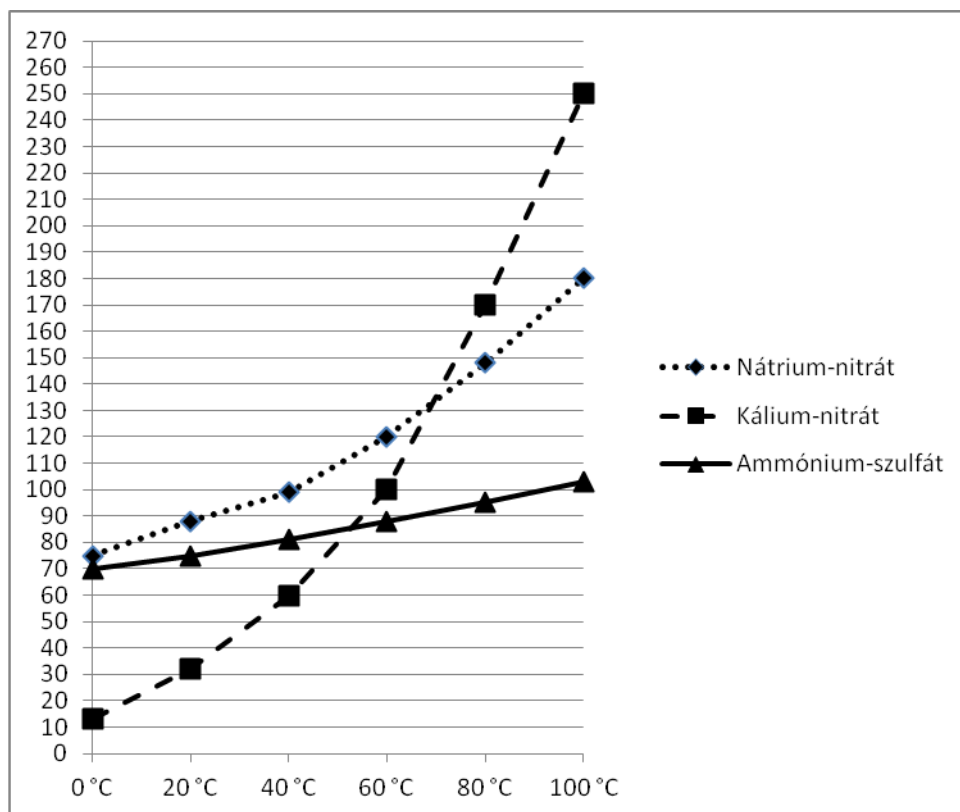
d) *Melyik nyakláncban van a legtöbb fématom? Hány darab?*

15 pont

7. feladat

Három fehér, szilárd só, nátrium-nitrátot, kálium-nitrátot és ammónium-szulfátot tartalmazó üvegről leesett a címke.

Az alábbi grafikon a három só oldhatóságának hőmérsékletfüggését mutatja 100 g vízre vonatkoztatva. A függőleges tengelyen a 100 g víz által maximálisan feloldható vegyületeket ábrázoltuk grammokban kifejezve.

Mivel csak két főzőpoharunk van, kimérünk beléjük 20–20 cm³ vizet, és a három só (jelöljük ezeket **A**, **B** és **C** betűvel) közül kettőből (**A** és **B**) 16–16 g-ot. Külön-külön beleszórjuk a szilárd sókat a két főzőpohárba és kevergetéssel megpróbáljuk feloldani. A hőmérséklet ekkor 20 °C. Tartós keverés ellenére mindkét főzőpohárban marad feloldatlan só.

Ezután felmelegítjük a két főzőpohár tartalmát 40 °C-ra, és tovább folytatjuk a keverést. Ekkor az **A** jelű anyag teljesen feloldódik.

a) A kísérletleírás alapján azonosítsd a három anyagot! Írd a nevüket a megfelelő nagybetű mellé!

A: _____

B: _____

C: _____

b) Számítsd ki, hány tömegszázalékos oldat van a főzőpoharakban a különböző kísérletrészekben:

- az **A** só tömegszázaléka az oldatban 20 °C-on való tartós kevergetés után:

- az **A** só tömegszázaléka az oldatban 40 °C-on való tartós kevergetés után:

- a **B** só tömegszázaléka az oldatban 20 °C-on való tartós kevergetés után:

- a **B** só tömegszázaléka az oldatban 40 °C-on való tartós kevergetés után:

*c) Legalább hány °C-ra kellett volna felmelegíteni a **B** sót tartalmazó főzőpoharat, hogy abban is az összes só feloldódjék? Válaszodat indokold!*

18 pont